

Subsidie-evaluatie Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling

Evaluatie periode 2020-2024

Erik Keppels
Paul den Boer

Nijmegen, 11 juni 2025

Projectnummer: K2024.113

© 2025 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vernenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	1
1 Inleiding	3
2 De regeling	5
2.1 Raming benodigde aantallen professionals (Capaciteitsorgaan)	6
2.2 Het toewijzen van opleidingsplaatsen	8
3 Doeltreffendheid	13
3.1 Aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen	13
3.2 Bereik	19
3.3 Conclusie doeltreffendheid	19
4 Doelmatigheid	21
4.1 Uitgekeerde subsidies	21
4.2 Overige kosten	21
4.3 Kostendekkendheid subsidie voor realiseren opleidingsplaats	23
4.4 Conclusie doelmatigheid	25
5 Voortzetting van de regeling	27
5.1 Risico's en succesfactoren bij uitvoering van de subsidieregeling	27
5.2 Alternatief voor de subsidieregeling	29
5.3 Aanbeveling	30

Managementsamenvatting

Doeltreffendheid

- De regeling moet waarborgen dat de beschikbaarheidsfinanciering van opleidingen tot gezondheidszorgpsycholoog, psychiater, psychotherapeut, klinisch (neuro)psycholoog en verpleegkundig specialist ggz gecontinueerd kan worden aan instellingen die uitsluitend aan jeugdigen tot 18 jaar zorg bieden.
- De regeling draagt bij aan het realiseren van opleidingsplaatsen in de jeugd ggz en is daarmee doeltreffend te noemen.
  - o In de meest recente jaren wordt per jaar voor circa 50 fte aan opleidingsplaatsen gerealiseerd, exclusief voor de opleidingen tot Psychiater en Verpleegkundig specialist waarvoor de cijfers onbekend zijn.
  - o De meeste instellingen geven aan dat ze zonder subsidie geen of minder opleidingsplaatsen zouden realiseren.
- Het aantal beschikte opleidingsplaatsen wordt door VWS bepaald aan de hand van ramingen van het Capaciteitsorgaan over het benodigde aantal professionals. De behoefte aan opleidingsplaatsen in de ggz als geheel is groter dan het aantal beschikte en gesubsidieerde opleidingsplaatsen. Er wordt veel ongesubsidieerd opgeleid.
- In de jeugd ggz lijkt er op basis van dit onderzoek ook, zij het minder grote behoefte dan in de ggz als geheel aan meer beschikte opleidingsplaatsen.

Doelmatigheid

- Het subsidiebedrag per fte opleidingsplaats is tussen 2018 en 2024 fors gestegen. Dat is enerzijds het gevolg van het kostenonderzoek van NZa uit 2019 waaruit bleek dat de subsidies/beschikbaarheidsbijdragen van destijds niet kostendekkend waren. Anderzijds heeft ook de jaarlijks indexatie voor loonstijgingen (OVA-indexatie) de afgelopen jaren sterk bijgedragen aan de stijging. Of de huidige subsidie kostendekkend is wordt in onderhavig onderzoek niet eenduidig helder uit de wisselende signalen van de Jeugd ggz-instellingen. Een nieuw kostenonderzoek van NZa zal daar medio 2025 uitsluitsel over geven.
- De totale subsidiepot van de regeling is fors gestegen: van circa 750.000 euro per jaar in 2015 naar ruim 3 miljoen euro in 2024.
- In de eerste evaluatie van de subsidieregeling uit 2019 is geconcludeerd dat de administratieve lasten gering zijn. Dat blijkt uit onderhavige evaluatie van 2025 nog steeds gering te zijn en reëel met wat ggz-instellingen verwachten.
- Ondanks de 'groei van de regeling' draagt de regeling nog altijd slechts in beperkte mate bij aan de realisatie van de benodigde opleidingscapaciteit in de gehele ggz sector.
- De regeling is toch doelmatig, omdat de kosten gering zijn om de regeling te laten functioneren. De administratieve lasten van de regeling zijn gering en de kosten voor DUS-i liggen in lijn met andere regelingen.

Voortzetting van de regeling

- In de enquête geven Jeugd ggz-instellingen unaniem aan dat financiële ondersteuning noodzakelijk is voor het realiseren van opleidingsplaatsen. Zonder subsidie krijgen ze het niet rond.

- In het advies van november 2024 zet het Programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen (PAPV) in op verdere professionalisering van psychologische vervolgopleidingen, een doorlopende leerlijn en breed opleiden in samenwerkingsverbanden. Onderdeel van het advies is een voorstel voor een alternatief voor de huidige subsidieregeling voor opleiden in de Jeugd ggz. Dit advies behelst dat gesubsidieerde opleidingsplaatsen toegekend worden aan regionale samenwerkingsverbanden, en dat Jeugd ggz-instellingen onderdeel zijn van die samenwerkingsverbanden waardoor geen aparte regeling meer nodig is voor Jeugd ggz.
- De gevoerde gesprekken wijzen erop dat er brede steun is voor de inhoud van het PAPV-advies, dat instellingen zich in de praktijk ook al in de richting van dit advies bewegen (steeds meer breed opleiden in samenwerkingsverband) en dat de subsidieregeling voor de Jeugd ggz in dit verband als een 'vreemde eend in de bijt' wordt gezien.
- Er is al met al draagvlak voor het PAPV-advies om de subsidieregeling af te schaffen. Gelet op de onduidelijkheid over het implementatietraject van het advies resteert de vraag op welke termijn dit aan de orde is. Er is nu namelijk nog niets ter vervanging van de subsidieregeling want de RSV's zijn nog niet formeel geïmplementeerd. Moet de regeling nu al worden afgeschaft waarmee het implementatietraject mogelijk een impuls krijgt, of moet daarmee worden gewacht totdat het geïmplementeerd is? Het ligt voor de hand dat VWS met het werkveld om tafel gaat zitten om vervolgstappen over de implementatie van het PAPV-advies te bespreken. Daarbij zou ook toegewerkt kunnen worden naar een gezamenlijke visie op herordening van taken (master-GZ-psycholoog) en een helder functiegebouw, om zo een betere basis te bieden voor het vaststellen van het benodigde aantal GZ-psychologen.

1 Inleiding

Met de komst van de Jeugdwet in 2015 is de bekostiging van de jeugd ggz de verantwoordelijkheid van gemeenten. Het gevolg is dat aanbieders die zich per 1 januari 2015 alléén op kinderen jeugdpsychiatrie (jeugd tot 18 jaar) richten, niet meer in aanmerking komen voor een beschikbaarheidsfinanciering op grond van de Wet Marktordening Gezondheidszorg (WMG) voor opleidingsplaatsen (in de Jeugdwet is voor de hulpverlening voor jongeren met psychische problemen en stoornissen (jeugd-ggz) een leeftijdsgrens van 18 jaar gesteld). Tot aan 1 januari 2015 verliep de financiering van deze opleidingen door middel van een beschikbaarheidsbijdrage op grond van het Besluit beschikbaarheidsbijdrage WMG.

Om de beschikbaarheidsfinanciering – ten behoeve van het realiseren van opleidingsplaatsen – aan instellingen die uitsluitend aan jeugdigen tot 18 jaar zorg bieden te continueren is de subsidieregeling *Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling* sinds 2015 actief. De regeling waarborgt dat de financiering van opleidingen tot gezondheidszorgpsycholoog, psychiater, psychotherapeut, klinisch psycholoog, klinisch neuropsycholoog en verpleegkundig specialist ggz gecontinueerd kan worden vanaf 2015¹.

Het ministerie van VWS heeft onderzoeksinstituut KBA Nijmegen gevraagd om de doeltreffendheid en doelmatigheid van de regeling te evalueren, specifiek voor de periode 2020 tot en met 2024. In 2019 is reeds een eerste evaluatie gedaan².

Onderzoeksvragen

VWS heeft acht onderzoeksvragen geformuleerd, die hieronder in vijf thema's zijn geclusterd.

Effectiviteit van de regeling (doeltreffendheid)

1. Wordt het beoogde doel van de subsidieregeling nog steeds behaald?
2. In welke mate heeft de subsidieregeling bijgedragen aan het behalen van de gestelde beleidsdoelen?

Doelmatigheid van de regeling

3. Is de inzet van de middelen doelmatig geweest of hadden de doelstellingen tegen lagere kosten bereikt kunnen worden?

Risico's en succesfactoren van de regeling

4. Zijn er risico's wat betreft de wijze waarop de subsidieregeling wordt uitgevoerd, en zo ja: welke?
5. Zijn er succesfactoren wat betreft de wijze waarop de subsidieregeling wordt uitgevoerd, en zo ja: welke?

---

¹ De opleidingen tot Klinisch neuropsycholoog en Verpleegkundig specialist zijn vanaf 2019 toegevoegd aan de regeling toen bleek dat deze opleidingen ook (deels) in de jeugd ggz-instellingen vormgegeven kunnen worden.

² *Evaluatie 'Subsidieregeling Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling 2015-2019'*. April 2019.

Veranderingen ten opzichte van de evaluatie uit 2019

6. Is er ten opzichte van de vorige evaluatie iets veranderd ten aanzien van de doeltreffendheid en doelmatigheid van de regeling?

Voortzetting van de regeling

7. Is voortzetting van de subsidieregeling wenselijk en noodzakelijk?
8. Zo ja, zijn er verbeterpunten in de subsidieregeling aan te brengen?

Onderzoeksmethode

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn de volgende onderzoeksactiviteiten ondernomen:

- er is een documentstudie uitgevoerd;
- een enquête is uitgezet onder Jeugd ggz-instellingen en;
- er zijn gesprekken gevoerd met relevante stakeholders.

Met betrekking tot de *documentstudie* zijn onder meer de volgende documenten bestudeerd:

- Regeling van de Minister voor LZS, houdende de wijziging Subsidieregeling Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling 2020-2022 in verband met het verlengen van de regeling;
- Regeling van de Minister van VWS, houdende de wijziging Subsidieregeling Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling 2023-2024 in verband met het verlengen van de werkingstermijn tot 1 januari 2028;
- Evaluatie 'Subsidieregeling Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling 2015–2019';
- De spelregeldocumenten, toewijzingsprotocollen, toewijzingsvoorstellen en verdeelplannen 2020 - 2024;
- De capaciteitsplannen voor de GG-beroepen en aanverwante documenten van het Capaciteitsorgaan;
- Het advies van het Programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen;
- Het kostenonderzoek van NZa uit 2019: 'Eindrapportage Beschikbaarheid van (medische) vervolgoedingen ggz'.

Om het aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen te achterhalen is geschakeld met de instanties verantwoordelijk voor de registratie daarvan, te weten de Federatie van Gezondheidszorgpsychologen en Psychotherapeuten (FGzPt), de artsenfederatie Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG) en de Beroepsvereniging Verzorgenden en Verpleegkundigen (V&VN).

Er is een *enquête* uitgezet onder ggz-instellingen die uitsluitend jeugd ggz aanbieden en die in de jaren 2020-2025 minimaal een jaar subsidie hebben verkregen vanuit de regeling 'Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling'. Dertien jeugd ggz-instellingen hebben gerespondeerd, bijna veertig procent uit de populatie.

Vervolgens zijn *gesprekken* gevoerd met vertegenwoordigers van in het ministerie van VWS, DUS-i, TOP Opleidingsplaatsen, FGzPt, het Programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen (PAPV), Jeugdzorg Nederland, de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) en een Jeugd ggz-instelling. Er is niet meer tijdig een gesprek ingepland kunnen worden met de beroepsvereniging verzorgenden en verpleegkundigen (V&VN), maar zij heeft wel de laatste versie van het rapport gelezen en van commentaar voorzien.

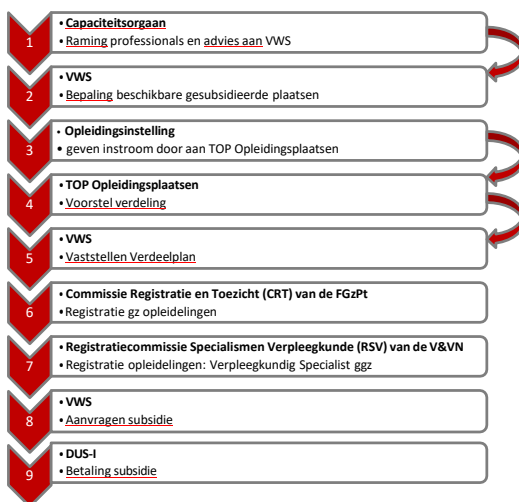

2 De regeling

Bij het evalueren van doeltreffendheid en doelmatigheid gaat het nadrukkelijk ook om de vraag of er veranderingen hebben plaatsgevonden die van invloed kunnen zijn op de doeltreffendheid en doelmatigheid van de regeling (onderzoeksvraag 6). In de eerste plaats gaat het om veranderingen met betrekking tot (de uitvoering) van de regeling, zoals de verdeelsystematiek. Om die reden gaan we in dit hoofdstuk nader in op de regeling zelf en op veranderingen van de regeling in de periode 2015-2024.

Onderstaand stroomschema laat zien welke stappen zijn te onderscheiden die leiden tot subsidiëring van opleidingsplaatsen voor vervolgoopleidingen in de Jeugd ggz. Het is gebaseerd op een stroomschema van TOP opleidingsplaatsen voor de beschikbaarheidsfinanciering op grond van de WMG³ en aangepast voor de subsidieregeling voor de Jeugd ggz. Voor de instellingen in de Jeugd ggz is de procedure voor het aanvragen van de subsidie vrijwel gelijk aan de procedure voor het verkrijgen van de beschikbaarheidsbijdrage in het kader van de WMG; alleen de bij de procedure betrokken organisaties zijn op onderdelen verschillend. Tevens is de hoogte van de subsidie per opleidingsplaats en beroep voor instellingen in de Jeugd ggz gelijk aan de beschikbaarheidsbijdrage in het kader van de WMG.

Stroomschema – Wie doet wat?

Toelichting op Stroomschema

Capaciteitsorgaan

Het Capaciteitsorgaan raamt de benodigde aantallen professionals en adviseert hierover aan VWS (iedere 3 jaar).

VWS

VWS bepaalt (jaarlijks; voor 1 maart) de ruimte aan plaatsen die gesubsidieerd opgeleid kunnen gaan worden. Verder stelt VWS jaarlijks de spelregels voor het toewijzingsproces vast.

TOP Opleidingsplaatsen

Praktijkopleidingsinstellingen geven hun behoefte aan instroomplaatsen aan bij TOP Opleidingsplaatsen via hun opleidingsinstelling (voor 1 april het jaar voorafgaand aan het instroomjaar). TOP Opleidingsplaatsen stelt een toewijzingsvoorstel op en biedt het voorstel aan VWS aan (jaarlijks voor 15 juli, het jaar voorafgaand aan het instroomjaar). Gegevens over het historisch opleidingsvolume (HOV) ontvangt TOP van de FGzPt (CRT).

VWS

VWS stelt het verdeelplan vast voor 15 augustus. Hierin staat per instelling aangegeven voor hoeveel plaatsen zij een subsidie kunnen aanvragen.

Commissie Registratie en Toezicht (CRT) van de FGzPt

Om de subsidie daadwerkelijk te ontvangen moeten opleidingen voor de opleidingen gz psycholoog, psychotherapeut, klinisch psycholoog en klinisch neuropsycholoog geregistreerd zijn bij de Commissie voor Registratie en Toezicht (CRT) van de FGzPt.

Registratiecommissie Specialismen Verpleegkunde (RSV) van de V&VN

Om de subsidie daadwerkelijk te ontvangen moeten opleidingen voor de opleiding verpleegkundig specialist ggz geregistreerd worden in het Opleidingsregister van de RSV (het VSO).

VWS

Praktijkopleidingsinstellingen die zijn opgenomen in het verdeelplan kunnen een bijdrage aanvragen bij VWS.

DUS-I

DUS-I voert namens VWS de subsidieregeling uit en zorgt voor de uitbetaling. Eerst verleent zij een voorschot en na afloop van het opleidingsjaar volgt de definitieve uitbetaling.

³ Zie <https://top-opleidingsplaatsen.nl/wp-content/uploads/2018/01/Stroomschema-2.pdf>

We lichten hieronder enkele stappen uit de procedure toe en gaan daarbij in op recente ontwikkelingen in de zorg, arbeidsmarkt en opleidingen en relevante thema's die in de discussies en voorstellen hierover aan de orde zijn.

2.1 Raming benodigde aantallen professionals (Capaciteitsorgaan)

Het Capaciteitsorgaan raamt de benodigde aantallen professionals en adviseert hierover aan VWS (iedere 3 jaar). De laatste raming, voor de periode 2024-2027, dateert van december 2022⁴. Om tot een instroomadvies te komen, zijn de volgende drie kernvragen beantwoord:

1. Hoeveel fte per beroep zijn er nodig over 10-12 jaar?
2. Hoeveel fte per beroep zijn er beschikbaar over 10-12 jaar?
3. Hoeveel extra personen moeten er worden opgeleid om het gat tussen 1. en 2. te dichten?

Voor de beantwoording van deze vragen zijn diverse bronnen geraadpleegd en onderzoeken uitgevoerd:

- Delphi-sessies (zes sessies, 65 genodigden), begeleid door SiRM;
- Expertinterviews (netwerkgesprekken met 63 personen)
- Uitvraag onder ongeveer 600 zorgaanbieders via eigen applicatie van Duodeka;
- Deskresearch (rapporten, adviezen, kamerstukken, jaarverslagen et cetera);
- Onderzoek naar het zorgaanbod door Nivel⁵;
- Eigen onderzoeken naar demografische en epidemiologische parameters.

Scenario's en voorkeursadvies

Op basis van drie scenario's berekent het Capaciteitsorgaan mogelijke instroomadviezen:

1. Demografisch scenario: de toekomstige benodigde groei van de beroepen wordt bepaald op basis van toekomstige demografische veranderingen van de Nederlandse populatie. Andere factoren, zoals ontwikkelingen rondom epidemiologie en sociaal-culturele en werkprocesontwikkelingen worden in dit scenario niet meegenomen. Verder wordt in dit scenario aan de aanbodkant alleen de huidige on vervulde vraag ingelopen.
2. Scenario zonder verticale substitutie: in dit scenario worden alle parameters uitgezonderd verticale substitutie meegenomen in de berekening. Dit heeft alleen invloed op de verpleegkundig specialist ggz en de GZ-psycholoog omdat alleen deze twee groepen te maken hebben met verticale substitutie.
3. Compleet scenario: alle parameters, inclusief verticale substitutie, worden meegenomen.

Onderstaande tabel toont naast het aantal werkzame personen per 1 januari 2022 de geraamde instroom per beroep in de geestelijke gezondheid (GG) per jaar. Voor de onderhavige evaluatie is een belangrijke kanttekening dat de aantallen gelden voor beroepen GG in het algemeen, en dat ze niet zijn gespecificeerd voor de Jeugd ggz.

⁴ Capaciteitsorgaan (2022). *Capaciteitsplan 2024 tot 2027. Beroepen Geestelijke Gezondheid. Deelrapport 7. GZ-psycholoog, psychotherapeut, klinisch psycholoog, klinisch neuropsycholoog, verpleegkundig specialist ggz, verslavingsarts KNMG*. Utrecht: Capaciteitsorgaan.

⁵ Vis, E., Flinterman, L., Schaaik, A. van & Batenburg, R. (2022). *Het arbeidsaanbod van de beroepen geestelijke gezondheid 2022. Een onderzoek ten behoeve van de capaciteitsraming 2022, in opdracht van het Capaciteitsorgaan*. Utrecht: Nivel. De berekening van het arbeidsaanbod is gebaseerd op een enquête onder beroepsbeoefenaren en op registratiegegevens (CBS, CIBG). Het rapport bevat ook bevindingen van de uitvraag onder zorgaanbieders door Duodeka, die vooral is gericht op de vacaturegraad.

In de tabel zijn twee scenario's opgenomen: het scenario zonder (verticale) substitutie en het compleet scenario (inclusief verticale substitutie). Voor de GZ-psycholoog betreft de verticale substitutie de wens van veldpartijen om eenmalig de masterpsychologen, die nu het werk van een GZ-psycholoog doen, op te leiden tot GZ-psycholoog. Deze gewenste 'verticale substitutie' zal volgens het Capaciteitsorgaan voor de eerste jaren na 2024 leiden tot een duidelijk verhoogd instroomadvies maar zal dalen zodra deze groep klaar is met de opleiding. De voorkeur van het Capaciteitsorgaan gaat uit naar het compleet scenario. Het ministerie van VWS heeft echter gekozen voor het scenario zonder verticale substitutie omdat de verticale substitutie meer beschouwd wordt ter bevordering van de kwaliteit van de ggz. VWS beargumenteert in een Kamerbrief⁶ dat de inzet van masterpsychologen reeds kwalitatief geborgd is middels de afspraken die zijn vastgelegd in het landelijk Kwaliteitsstatuut GGZ (de masterpsycholoog is conform dit statuut inzetbaar als (mede)behandelaar en de taakverdeling waarbij masterpsychologen worden ingezet in de diagnostiekfase, psycho-educatie, E-health en gestandaardiseerde behandeling vindt al jaren plaats). Tevens wordt met het Integraal ZorgAkkoord (IZA) juist ingezet op een werkpraktijk waarbij taken worden belegd op basis van competenties en bekwaamheid in plaats van enkel op opleidingsniveau.

Zoals te zien is in de tabel, zit er voor de GZ-psycholoog een groot gat tussen de scenario's. Voor de GZ-psycholoog geldt dat er volgens het voorkeursadvies van het Capaciteitsorgaan een jaarlijkse instroom van 1.885 nodig is, en dat VWS 965 opleidingsplaatsen beschikt. Voor de verpleegkundig specialist liggen de aantallen op respectievelijk 248 en 144. De discussie hierover en de ervaren impact van de keuze van VWS voor het scenario zonder verticale substitutie worden beschreven in hoofdstuk 3 (paragraaf 3.1). Het jaarlijks aantal aangevraagde opleidingsplaatsen voor de GZ-psycholoog ligt met ruim 1.400 tussen de aantallen van beide genoemde scenario's in.

Bij de verpleegkundig specialist ggz betreft de verticale substitutie de substitutie van taken van verpleegkundigen en psychiaters naar de verpleegkundig specialist ggz.

Tabel 2.1 – Adviezen Capaciteitsorgaan over instroom in beroepen GG per jaar

	Werkzaam per 1-1-2022	Scenario zonder verticale substitutie	Compleet scenario incl. verticale substitutie (voorkeursadvies)	Evenwichtsjaar
GZ-psycholoog	15.785	965	1.885	2032
Psychotherapeut	4.462	171	171	2032
Klinisch psycholoog	2.050	249	249	2032
Klinisch neuropsycholoog	164	26	26	2032
Verpleegkundig specialist ggz	1.418	144	248	2032-2034
Verslavingsarts KNMG	186	33	33	2032-2034

⁶ Brief van de ministers van VWS en OCW (13 juni 2023). *Arbeidsmarktbeleid en opleidingen zorgsector*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 29 282, nr. 521

Ontwikkelingen in het geadviseerde aantal instromers

Voor de beroepen GG tezamen stijgt het instroomadvies fors ten opzichte van de laatste raming van 2018, maar ook vergeleken met het tussentijds advies dat het Capaciteitsorgaan in 2020 heeft uitgebracht. Het aantal vacatures is gestegen ondanks dat sinds 2018 het aantal GZ-psychologen, psychotherapeuten, klinisch neuropsychologen en verpleegkundig specialisten ggz is toegenomen, bij de GZ-psycholoog en de klinisch neuropsycholoog met 18 tot 21 procent sinds 2018. Het aantal klinisch psychologen en verslavingsartsen KNMG is licht afgenomen wat de tekorten daar nog wat verder doet oplopen.

In het rapport van het Capaciteitsorgaan worden ook enkele ontwikkelingen in het beroepen- en opleidingsveld aangehaald die in de komende jaren van invloed kunnen zijn op de benodigde instroom. Het betreft een vereenvoudiging van de beroepenstructuur, waarbij de beroepen GZ-psycholoog en K&J-psycholoog NIP worden samengevoegd en hetzelfde geldt voor de beroepen klinisch psycholoog en psychotherapeut. Op 12 november 2024 besloot de minister van VWS echter om het wetsvoorstel dat hiervoor nodig is terug te trekken. In dit rapport gaan we daarom niet specifiek in op de vereenvoudiging van de beroepenstructuur.

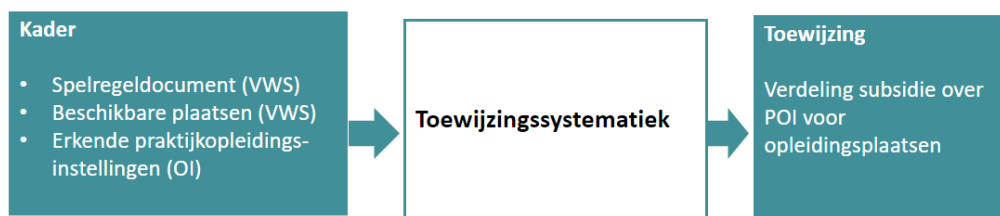
2.2 Het toewijzen van opleidingsplaatsen⁷

De Stichting Opleidingsplaatsen (hierna: TOP) verdeelt in opdracht van VWS de subsidie voor de opleiding van GZ-professionals in praktijkopleidingsinstellingen. TOP stelt jaarlijks op verzoek van het ministerie van VWS een toewijzingsvoorstel op voor de toekenning van een beschikbaarheid-bijdrage voor de instroomplaatsen van vijf vervolgopleidingen:

1. GZ-psycholoog,
2. Psychotherapeut,
3. Klinisch psycholoog,
4. Klinisch neuropsycholoog,
5. Driejarige opleiding tot verpleegkundig specialist ggz.

De toekenning van een beschikbaarheidbijdrage voor opleidingsplaatsen voor psychiaters (medisch specialisten) loopt niet via TOP maar via Stichting Bols.

De toewijzing van TOP vindt plaats binnen de kaders van het ministerie van VWS. Deze zijn vastgelegd in een spelregeldocument. Opleidingsplaatsen kunnen alleen toegewezen worden aan praktijkopleidingsinstellingen die erkend zijn door hoofdopleiders (OI).

⁷ Deze paragraaf is deels ontleend aan een evaluatie van de proeftuinen in 2022, gevolgd door een evaluatie van de toewijzingssystematiek in 2023. Zie Poortvliet, P & Schoneveld, M. (2022). *Evaluatie samenwerking opleiden GZ-professionals*. Utrecht: Bosman & Vos; Schoneveld, M. & Poortvliet, P. (2023). *Toewijzing opleidingsplaatsen medische psychologische vervolgopleidingen. Eindrapport*. Utrecht: Bosman & Vos. Daarnaast is geput uit de interviews die voor deze evaluatie zijn gevoerd.

Uitgangspunten die TOP verder hanteert voor toewijzing zijn:

- Juridisch houdbaar en transparant;
- Uitvoerbaar en zo eenvoudig mogelijk;
- Gaat uit van het opleiden voor het land (algemeen belang, dus niet het belang van individuele instellingen);
- Sluit aan bij ontwikkelingen in zorgvraag, zorgaanbod en opleiden;
- Heeft draagvlak in het veld (praktijkopleidingsinstellingen, opleidingen, branche- en beroepsorganisaties).

Ontwikkelingen in de toewijzing⁸

Naar aanleiding van signalen uit het veld – beroepsorganisaties, zorginstellingen en opleiders – dat gezamenlijk opleiden door praktijkopleidingsinstellingen wenselijk is, is TOP in het toewijzingsjaar 2018 gestart met het project proeftuinen. Door samen op te leiden kunnen ook praktijkopleidingsinstellingen die niet aan alle eisen voldoen om zelfstandig te kunnen opleiden⁹, opleiden in samenwerking met een POI die wel aan alle eisen voldoet en over de benodigde infrastructuur beschikt. Kenmerken van de proeftuinen waren: opleiden in minimaal vier sectoren; minimaal 8 opleidingsplaatsen; er is sprake van een bestuursovereenkomst. Ook buiten de proeftuinen werkten veel POI's bij het opleiden samen met één of meer andere POI's.

De tendens van regionale samenwerking sloot aan bij het streven naar breed opgeleide, adaptieve professionals. Dit was ook een centraal uitgangspunt in het Programma adaptieve psychologische vervolgoopleidingen (PAPV) van de FGzPt dat in 2020 van start ging: meer intersectoraal opleiden vraagt om samenwerking in de regio. Samenwerkingsverbanden bieden aangrijpingspunten voor een verdeling over sectoren en werkcontexten. Het PAPV wordt verderop in deze paragraaf uitgebreider beschreven.

De proeftuinen en samenwerkingsverbanden die voldeden aan bepaalde criteria kregen binnen de toewijzingssystematiek bonusplaatsen toegewezen bij wijze van stimulans.

Het historisch opleidingsvolume (HOV) speelt in de toewijzing van opleidingsplaatsen een belangrijke rol omdat het wordt beschouwd als een indicator voor de kwaliteit en continuïteit van opleiden. Het HOV als criterium voor de toewijzing blijkt in de praktijk complicaties op te leveren. Als TOP het historisch opleidingsvolume enkel zou berekenen op basis van beschikte opleidingsplaatsen, dan zou dit nadelig uitpakken voor zorginstellingen en -sectoren die recenter begonnen zijn met het opleiden van GZ-psychologen en daardoor nog weinig beschikt HOV hebben opgebouwd. Dit heeft geleid tot een aanwijzing van VWS aan TOP om te komen tot een toewijzingsprotocol dat rekening houdt met de verschillende sectoren. Zorgvraag en de vraag naar zorgprofessionals moeten hierin leidend zijn. Ramingen over deze vraag per sector maakt het Capaciteitsorgaan.

Een tweede complicatie in verband met de rol van het HOV heeft betrekking op veranderde kaders vanuit VWS: historisch opleidingsvolume (HOV) mocht niet langer op basis van onbeschikte

---

⁸ De beschrijving van de ontwikkelingen in de toewijzing heeft betrekking op de ggz als geheel een niet specifiek op de jeugd ggz. De ontwikkelingen zijn echter wel relevant voor de jeugd-GGZ, omdat ze uiteindelijk uitmonden in het verderop in deze paragraaf beschreven PAPV-advies. Onderdeel van dat advies is een voorstel voor een alternatief voor de subsidieregeling voor de jeugd-GGZ.

⁹ Het gaat daarbij met name om kleine instellingen in de GGZ en om instellingen in andere zorgsectoren waar een relatief gering aantal GGZ-professionals werkzaam is, zoals de ouderenzorg en de gehandicaptenzorg.

opleidingsplaatsen berekend worden. Praktijkopleidingsinstellingen leiden GZ-psychologen onbeschikt op: zij financieren de opleidings- en loonkosten van de opgeleide uit eigen middelen. Dit doen zij omdat zij een grotere behoefte hebben aan opleidingsplaatsen dan er beschikbaar wordt gesteld. Dat deze onbeschikte plekken niet langer meegerekend worden door TOP, heeft ermee te maken dat het onbeschikt opleiden de rechtvaardiging van de beschikbaarheidsbijdrage (marktfalen) ondermijnt.

In de toewijzing in 2023 op basis van de nieuwe systematiek, bleek onder meer dat:

- het aantal geformeerde samenwerkingsverbanden dat in aanmerking kwam voor bonusplaatsen fors was gegroeid;
- er een verschuiving plaatsvond van toewijzing van de grote ggz-instellingen naar ouderenzorg, gehandicaptenzorg en vrijgevestigde psychologenpraktijken.

Deze verschuiving leidde tot minder plaatsen binnen de ggz, waarbij de ggz-instellingen die niet of minder in samenwerking opleiden sterk terugvielen in aantal toegewezen opleidingsplaatsen, de ggz-instellingen die wel onderdeel waren van een (formeel) samenwerkingsverband gematigd terugvielen, en kleinere ggz-instellingen méér opleidingsplekken kregen.

Een belangrijk uitgangspunt voor de nieuwe toewijzingssystematiek van TOP was het toewijzen aan praktijkopleidingsinstellingen in regionale samenwerkingsverbanden. Uit een brede veldraadpleging die TOP in 2023 organiseerde kwam de grote impact van een sterke groei van samenwerkingsverbanden als grootste bezwaar naar voren. Dit zou kunnen betekenen dat praktijkopleidingsinstellingen die al lang en relatief veel opleiden, maar zonder of een beperkte historie in het samen opleiden met andere praktijkopleidingsinstellingen, geen opleiding plaatsen meer zouden krijgen.

In 2024 besloten VWS en TOP dat, met het oog op het naderend rapport van het PAPV, een grote verandering in de toewijzingssystematiek (zoals toewijzen aan samenwerkingsverbanden) op dat moment niet wenselijk was. De 'oude' bonusplaatsensystematiek, waarbij samenwerkingsverbanden die voldeden aan bepaalde criteria bonusplaatsen konden krijgen, bleef gehandhaafd.

Programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen (PAPV)

In het voorjaar van 2020 ging, in opdracht van de Landelijke Opleidingsraad Psychologische BIG-beroepen (LOPB) en met subsidie van het ministerie van VWS, het programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen (APV) van start om een bijdrage te leveren aan het toekomstbestendig maken van de opleiding tot GZ-psycholoog. In november 2024 bracht het Programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen een advies uit over het herinrichten van psychologische vervolgopleidingen¹⁰. Ook veranderingen in de zorg waren een aanleiding voor het advies. Zo wordt de zorg steeds meer aangeboden in samenwerkingsverbanden tussen zorg- en hulpverlenende organisaties over verschillende sectoren heen en tussen verschillende disciplines. In het advies wordt ingezet op verdere professionalisering van psychologische vervolgopleidingen, een doorlopende leerlijn en opleiden in samenwerkingsverbanden. Een directe aansluiting tussen master- en GZ-opleiding en vervolgens naar de specialistische opleiding zorgt ervoor dat GZ-psychologen eerder op de arbeidsmarkt verschijnen en eerder instromen in een vervolgopleiding. Doorlopende leerlijnen en breed opleiden, over de sectoren heen, zijn centrale thema's in het advies. Belangrijk element is dat breed wordt opgeleid in regionale samenwerkingsverbanden (RSV's). De beschikbaarheidsbijdrage wordt herijkt en wordt verstrekt aan deze RSV's.

---

¹⁰ Programma Adaptieve Psychologische vervolgopleidingen (2024). *Advies APV in hoofdlijnen*. Utrecht: FGzPt.

Onderdeel van de brede opdracht die het PAPV had meegekregen was het voorstellen van een alternatief voor de subsidieregeling voor de Jeugd ggz. Het advies behelst dat de praktijkopleidingsinstellingen (poi's) in de Jeugd ggz deel gaan uitmaken van de RSV's, als één van de zorgcontexten. In het bestuur van de RSV's zullen naast de ggz ook andere sectoren zoals de ouderenzorg en jeugdhulp zijn vertegenwoordigd. Hiermee wordt de gewenste breedheid van de opleiding geborgd; alle sectoren waar GZ-psychologen werken moeten in de opleiding aan bod kunnen komen.

De Jeugd ggz-plaatsen gaan verder in dezelfde systematiek als de WMG-plaatsen. Het aantal Jeugd ggz-plaatsen moet daarbij behouden blijven. Als in een RSV geen jeugd-opleidingsplaatsen wordt aangeboden terwijl er wel aanbod en belangstelling is, dan hebben de Samenwerkingsverbanden Psychologie Opleiding en Onderwijs (SPOO's) hierin een verantwoordelijkheid. VWS kan dit verder beïnvloeden door percentages van het totaal aan opleidingsplaatsen te bepalen dat voor jeugd moet worden ingezet, analoog aan de bepaling daarvan voor andere sectoren. Hierbij kan gedacht worden aan het benoemen van het totaal aantal opleidingsplaatsen voor jeugd, dus ook die onder het WMG-regime worden opgeleid.

Om de zorg weg te nemen dat de jeugd onvoldoende aan bod komt in een brede opleiding, moet de aandacht voor de levensloop en het ontwikkelingsperspectief beter in de opleiding worden verankerd. Het streven is dat de generalist met alle leeftijdsgroepen uit de voeten kan. Daarom behandelt het theoretisch curriculum de gehele levensloop, waarbij er ook aandacht is voor kind & jeugd en voor ouderen. Daarnaast kan in de praktijkopleiding, indien wenselijk, meer het accent worden gelegd op bepaalde leeftijdsgroepen.

3 Doeltreffendheid

Een subsidieregeling is doeltreffend als het beoogde doel ervan wordt behaald en dit het gevolg is van de regeling. Het doel van de regeling is het waarborgen dat de beschikbaarheidsfinanciering van opleidingen tot gezondheidszorgpsycholoog, psychiater, psychotherapeut, klinisch (neuro)psycholoog en verpleegkundig specialist ggz gecontinueerd kan worden aan instellingen die uitsluitend aan jeugdigen tot 18 jaar zorg bieden. De doeltreffendheid of effectiviteit van de subsidieregeling kan worden uitgedrukt in de mate waarin de regeling bijdraagt aan het realiseren van opleidingsplaatsen in de jeugd ggz. Het gaat daarbij niet om het realiseren van zoveel mogelijk opleidingsplaatsen, maar om het realiseren van voldoende opleidingsplaatsen. Om de (mate van) doeltreffendheid te bepalen gaan we in navolgende paragrafen eerst in op de volgende thema's en deelvragen:

- Hoeveel gesubsidieerde opleidingsplaatsen zijn vanaf 2020 per jaar gerealiseerd voor de opleidingen tot gezondheidszorgpsycholoog, psychiater, psychotherapeut, klinisch (neuro)psycholoog en verpleegkundig specialist ggz? Hoe verhoudt zich dit tot voorgaande jaren? En hoe verhoudt zich dit tot de benodigde capaciteit berekend door het Capaciteitsorgaan?
- In welke mate zouden instellingen in de jeugd ggz zonder subsidie opleidingsplaatsen hebben gerealiseerd?
- Om hoeveel instellingen in de jeugd ggz gaat het daarbij (bereik)? Op basis waarvan wordt bepaald welke instellingen voor subsidie in aanmerking komen? Zijn er jeugd ggz instellingen die geen subsidieaanvraag hebben ingediend en zo ja, om welke reden? In hoeverre leiden deze instellingen uit eigen middelen op voor deze opleidingen?

3.1 Aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen

Het gros van de gerealiseerde opleidingsplaatsen komt – net als in de raming van het Capaciteitsorgaan – op het conto van de GZ-psycholoog, zie Tabel 3.1. Voor de opleiding tot dat beroep zijn in de periode 2020-2024 circa drie keer zo veel opleidingsplaatsen gerealiseerd dan in de periode 2015-2018. Het valt op dat in 2022 fors minder opleidingsplaatsen zijn gerealiseerd dan omliggende jaren. Daar is in de gesprekken met stakeholders naar gevraagd, maar niemand heeft een idee wat daarvan de reden is. In de meest recente jaren wordt per jaar voor circa 50 fte aan opleidingsplaatsen gerealiseerd, exclusief voor de opleidingen tot Psychiater en Verpleegkundig specialist waarvoor de cijfers onbekend zijn.

Voor de opleidingen tot Psychiater en Verpleegkundig specialist is navraag gedaan bij de instanties die de registratie bijhouden, maar daar bleken de aantallen niet specifiek uit te splitsen voor de Jeugd ggz. De opleidingen tot Klinisch neuropsycholoog en Verpleegkundig specialist zijn vanaf 2019 toegevoegd aan de regeling (toen bleek dat deze opleidingen ook (deels) in de Jeugd ggz-instellingen vormgegeven kunnen worden). Beroepsvereniging V&VN meldt dat verpleegkundig specialisten overwegend worden opgeleid in de grote ggz instellingen en zelden of niet in instellingen die alleen jeugd ggz aanbieden. Voor de 3-jarige opleiding is het zelfs verplicht om in elk geval twee doelgroepen te zien, er kan dus niet uitsluitend in de jeugd ggz opgeleid worden. Het ligt daarmee voor de hand dat het aantal opleidingen Verpleegkundig specialist ggz in het kader van onderhavige subsidieregeling gering of wellicht zelfs nul is.

Tabel 3.1 – Aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen vanuit regeling (jeugd-ggz)

Opleiding	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Gezondheidspsycholoog	9,18*	12,22	13,45	11,78*	23,20	36,72	34,3	24,05	37,22	42,62**
Klinisch psycholoog ggz	3*	3,12*	4,67*	4,59*	8,24	4,5	3,8	3,07	4,72	5,99**
Klinisch neuropsycholoog	-	-	-	0,5	0,67	0,46	0,67	0	0	0**
Psychotherapeut	1,77*	1,77	1,39	2,08	2,75	4,46	4,51	2,85	5,88	5,27**
Psychiater***	5,45	4,87	2,23	1,82	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
Verpleegkundig specialist ggz****	-	-	-	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.

* de opgevraagde cijfers in 2025 komen niet overeen met die gerapporteerd in de eerste evaluatie uit 2019.

** het subsidiejaar 2024 moet formeel nog vastgesteld worden door DUS-I.

*** cijfers waren bij KNMG niet uit te splitsen voor jeugd ggz specifiek. Cijfers van 2015-2018 uit eerste evaluatie 2019.

**** cijfers waren bij V&VN niet uit te splitsen voor jeugd ggz specifiek en bovendien alleen in beschikte dagen per jaar.

In lijn met de uitkomst uit Tabel 3.1 geven de geënquêteerde ggz-instellingen ook aan gemiddeld meer opleidingsplaatsen te hebben gerealiseerd in de periode 2020-2024 dan in 2015-2019 (zie Tabel 3.2). Redenen waarom een instelling in de periode 2020-2024 meer opleidingsplaatsen heeft gerealiseerd:

- We zijn meer opleidingsplekken voor de opleiding tot psychotherapeut en klinisch psycholoog gaan bieden;
- Bonusplekken binnen de regionale samenwerkingsverbanden gekregen;
- Vanaf 2021 een erkende opleidingsplaats voor GZ-psycholoog;
- Behoud zittend personeel: perspectief willen bieden aan interne medewerkers;
- Vanuit de jeugdwet meer vraag naar regie-behandelaren die betrokken moeten zijn bij een cliënt.

Eén instelling geeft aan minder opleidingsplaatsen in recente jaren te hebben gerealiseerd omdat zij minder behoefte hebben aan GZ-opleidingen.

Tabel 3.2 – Aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen bij de ggz-instelling in '20-'24 t.o.v. '15-'19

	Aantal	Percentage
In 2020-2024 meer opleidingsplaatsen dan in 2015-2019	5	39%
In 2020-2024 ongeveer even veel opleidingsplaatsen als in 2015-2019	3	23%
In 2020-2024 minder opleidingsplaatsen dan in 2015-2019	1	8%
Dat verschilt per opleiding voor onze instelling	1	8%
Niet van toepassing (bijv. geen opleidingsplaatsen in 2015-2019)	1	8%
Weet ik niet	2	15%
Totaal	13	100%

Het aantal te subsidiëren opleidingsplaatsen is gemaximeerd gebaseerd op de raming van het Capaciteitsorgaan. Het ligt voor de hand dat verhoging van het subsidiebudget vanaf 2019 reden

is voor een hoger aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen. We zien vervolgens dat de raming van het Capaciteitsorgaan uit 2022 en daarmee het instroomadvies voor de periode 2024-2027 fors hoger uitkomt ten opzichte van de laatste raming van 2018, maar ook vergeleken met het tussentijds advies dat het Capaciteitsorgaan in 2020 heeft uitgebracht.

Huidige behoefte van het werkveld aan gesubsidieerde opleidingsplaatsen

Zoals gezegd is het doel van de regeling niet om zoveel mogelijk opleidingsplaatsen te realiseren, maar om *voldoende* opleidingsplaatsen te realiseren. Wat als voldoende telt vloeit voort vanuit de raming van het Capaciteitsorgaan. Omdat deze raming alleen voor de ggz als geheel en niet voor specifiek de jeugd ggz wordt berekend, kijken we hieronder naar het gerealiseerde aantal opleidingsplaatsen voor de ggz als geheel versus de raming, zie Tabel 3.3.

Tabel 3.3 – Gerealiseerde opleidingsplaatsen vanuit WMG in 2024 versus instroomadvies 2024-2027 vanuit raming Capaciteitsorgaan (totale ggz)

Opleiding	Raming 2024-2027 scenario zonder verticale substitutie	Raming 2024-2027 scenario inclusief verticale substitutie	Gerealiseerde opleidingsplaatsen 2024
Gezondheidszorgpsycholoog	965	1.885	1660,31*
Klinisch psycholoog ggz	249	249	536,29*
Klinisch neuropsycholoog	26	26	66,92*
Psychotherapeut	171	171	233,88*
Psychiater	n.b.	n.b.	175,03
Verpleegkundig specialist ggz**	144	248	n.b.

* het subsidiejaar 2024 moet formeel nog vastgesteld worden door DUS-I.

** cijfers waren bij V&VN alleen in beschikte dagen per jaar, niet in aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen. Het betreft 106115 beschikte dagen voor 2024.

We zien dat voor de ggz als geheel meer opleidingsplaatsen wordt gerealiseerd dan VWS aan opleidingsplaatsen beschikt/subsidieert (=scenario zonder verticale substitutie). Voor diverse beroepen worden zelfs meer opleidingsplaatsen gerealiseerd dan het scenario inclusief verticale substitutie. TOP Opleidingsplaatsen merkt op dat jaarlijks 1.400 aanvragen binnenkomen voor opleidingsplaatsen GZ-psychologen, waarvan VWS er 965 subsidieert. Er wordt daarom ook ongesubsidieerd opgeleid, volgens TOP betreft dit voor de GZ-psycholoog ongeveer 20 procent van de gerealiseerde opleidingsplaatsen¹¹. Het werkveld toont hiermee aan dat de behoefte aan de betreffende professionals op de arbeidsmarkt en aan opleidingsplaatsen voor deze beroepen groter is dan het aantal beschikte/gesubsidieerde opleidingsplaatsen in de ggz als geheel.

Uit de interviews komt naar voren dat over de verticale substitutie genuanceerd wordt gedacht. Er worden veel taken uitgevoerd door master psychologen terwijl die eigenlijk uitgevoerd zouden

¹¹ Uit de gevoerde gesprekken komt naar voren dat het aandeel onbeschikte opleidingsplaatsen enkele jaren geleden hoger lag, op een ongeveer een derde van het totaal. Als reden voor de daling van het aandeel onbeschikte opleidingsplaatsen wordt aangevoerd dat het onbeschikt opleiden voor POI's minder aantrekkelijk is geworden omdat deze opleidingsplaatsen niet meer meetellen bij de berekening van het HOV.

moeten worden door GZ-psychologen. Het tegenovergestelde komt ook voor: taken die nu door een GZ-psycholoog worden uitgevoerd die ook door een hbo-psycholoog of master psycholoog zouden kunnen worden uitgevoerd. Wat ontbreekt, zo wordt aangevoerd, is een visie van het veld en van VWS op een herordening van taken, een helder functiegebouw. Dit is nodig om een betere basis te bieden voor het vaststellen van het benodigde aantal GZ-psychologen. Geïnterviewden vinden dat VWS moet sturen op de totstandkoming van zo'n functiegebouw. Daar is in hoofdlijnenakkoorden wel iets over opgenomen, maar er wordt onvoldoende uitvoering aan gegeven.

Op basis van de enquête lijkt er een minder grote behoefte in de jeugd ggz dan in de ggz als geheel aan meer beschikte opleidingsplaatsen dan waarvoor nu subsidie beschikbaar is. Acht van de dertien geënquêteerde jeugd ggz-instellingen geeft aan tevreden te zijn met het aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen in relatie tot de capaciteit die ze in de eigen instelling nodig hebben (zie Tabel 3.4).

Tabel 3.4 – Tevredenheid over gerealiseerde aantal opleidingsplaatsen i.v.m. benodigde capaciteit in de instelling

	Aantal	Percentage
Zeer tevreden	1	8%
Tevreden	7	54%
Niet tevreden, niet ontevreden	1	8%
Ontevreden	3	23%
Zeer ontevreden	1	8%
Anders, namelijk ...	-	-
Totaal	13	100%

Hoewel er gemiddeld genomen tevredenheid heerst over het aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen geeft meer dan de helft van de jeugd ggz-instellingen in dezelfde enquête ook aan opleidingsplaatsen te realiseren die niet zijn gesubsidieerd met de regeling “*Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling*” (zie Tabel 3.5). De zeven instellingen die het betreft realiseren gezamenlijk zeventien opleidingsplaatsen zonder deze subsidie (5x1, 1x2 en 1x10 opleidingsplaatsen). Tabel 3.6 toont daarbij aan dat twee van de dertien instellingen ook zonder subsidie opleidingsplaatsen te gaan realiseren. Er is dus samenvattend ook bij de jeugd ggz-instellingen een grote behoefte aan (meer) opleidingsplaatsen.

Tabel 3.5 – Heeft uw instelling sinds 2020 opleidingsplaatsen gerealiseerd die niet zijn gesubsidieerd met de regeling “Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling”?

	Aantal	Percentage
Ja	7	54%
Nee	5	38%
Weet ik niet	1	8%
Totaal	13	100%

Tabel 3.6 – In welke mate zou uw instelling zonder subsidie opleidingsplaatsen hebben gerealiseerd?

	Aantal	Percentage
Even veel opleidingsplaatsen	2	15%
Minder	6	46%
Geen	5	38%
Anders, namelijk ...	-	-
Totaal	13	100%

We hebben de geënquêteerde jeugd ggz-instellingen ook gevraagd naar wat er zou moeten veranderen in de regeling om te zorgen dat er jaarlijks meer opleidingsplaatsen worden gerealiseerd. Hieronder staan de antwoorden, die er vooral op neer komen dat er meer subsidie beschikbaar komt, dat eisen in de regeling minder streng worden en de procedure minder ingewikkeld.

Voor meer opleidingsplaatsen subsidie beschikbaar stellen

- Meer gesubsidieerde plaatsen beschikbaar stellen
- Voldoende subsidiegelden.
- Meer subsidie. Bij GZ-psycholoog zijn er door TOP voor 2025 maar 66% van de aanvragen toegewezen.
- Meer subsidie. De kosten zijn vrij hoog voor een organisatie en/of opleiding.
- Meer te verdelen opleidingsplaatsen
- Meer subsidie (orthopedagoog generalist is nu niet gesubsidieerd)
- Meer opleiden tot psychotherapeut en klinisch psycholoog

Minder strenge eisen

- Minder strenge eisen aan het opleidingsbeleid (nu mogen bij de GZ opleiding alleen gzers werkbegeleiding geven, orthopedagoog generalisten met meer werkervaring niet),
- Realistische eisen aan de praktijkopleidingsinstellingen.
- Niet van die ingewikkelde regels, dus verplichtingen zoals samenwerkingsverbanden etc dat is voor een kleinere organisatie niet te doen.

Overig

- Deelname aan regionale samenwerkingsverbanden, met een kans op een bonusplek
- Goedkopere leningen (lage rente) voor ongesubsidieerde opleidingsplekken zoals de schoolpsycholoog en orthopedagoog generalist
- Mogelijkheid om EVC-trajecten met een subsidie te bieden

Interfererende factoren voor de ontwikkeling van het aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen

Tabellen 3.7 en 3.8 tonen dat vooral de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en veranderingen in de verdeelsystematiek van invloed waren op de ontwikkeling van het aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen, en dat deze factoren een sterkere rol speelden on 2020-2024 dan in 2015-2019.

Met ontwikkelingen op de arbeidsmarkt wordt onder meer gerefereerd aan de krappe arbeidsmarkt met een tekort aan zorgprofessionals zoals GZ-psychologen. Het is daardoor voor veel instellingen noodzakelijk om zelf op te leiden. Opleiden is ook een antwoord om zittend personeel

te boeien en te binden. Daarnaast wordt genoemd dat met de jeugdwet de vraag naar regie-behandelaren is toegenomen, en daarmee de vraag naar GZ-psychologen.

Een ggz-instelling merkt op dat zij als gevolg van de verandering met de verdeelsystematiek in 2023 [zie par. 2.2] ineens geen subsidie meer kregen, met grote financiële gevolgen als gevolg. Terwijl de schaarste er wel om vraagt zelf mensen op te leiden.

Tabel 3.7 – Factoren met invloed op de ontwikkeling van het aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen bij de ggz-instelling in de periode 2020-2024

	Geen invloed	Geringe invloed	Sterke invloed	Niet van toepassing	Weet ik niet	Aantal instellingen
Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt	23%	15%	62%	-	-	13
Coronapandemie	75%	17%	-	8%	-	12
Doorwerking van de decentralisatie van de (jeugdzorg en) Jeugd ggz	50%	25%	17%	-	8%	12
Veranderingen in de verdeelsystematiek	15%	39%	39%	-	8%	13
Andere factor, namelijk subsidie	-	-	100%	-	-	1

Tabel 3.8 – Speelden de factoren ook al een rol in de periode 2015-2019?

	Nee	Ja, maar minder in 2015-2019	Ja, even veel in 2015-2019	Ja, zelfs meer in 2015-2019	Weet ik niet	Aantal instellingen
Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt	42%	17%	17%	8%	17%	12
Coronapandemie	67%	-	8%	-	25%	12
Doorwerking van de decentralisatie van de (jeugdzorg en) Jeugd ggz	33%	17%	17%	8%	25%	12
Veranderingen in de verdeelsystematiek	50%	8%	17%	-	25%	12
Andere factor, namelijk ...	-	-	-	-	-	-

Benutten van subsidie

Het komt vrijwel niet voor dat instellingen een aangevraagde subsidie in de periode 2020-2024 niet volledig hebben benut. Als dat wel het geval is, is dat vanwege een bijkomstigheid (bij 1 instelling in de enquête was dat het geval, namelijk omdat een medewerker later is gestart met de opleiding vanwege zwangerschapsverlof).

Tabel 3.9 – Heeft uw instelling in periode '20-'24 subsidie aangevraagd die niet volledig is benut?

	Aantal	Percentage
Ja	1	8%
Nee	11	85%
Weet ik niet	1	8%
Totaal	13	100%

3.2 Bereik

Het oorspronkelijke idee voor de evaluatie was om ook naar het bereik van de regeling onder jeugd ggz-instellingen te kijken. Welk deel doet mee aan de regeling? Dat kan iets zeggen over de behoefte aan de opleidingsplaatsen, of wellicht legt het iets bloot over de complexiteit van de regeling of de administratieve lasten om aan de regeling mee te kunnen doen. Er is tevergeefs geprobeerd maar dus niet gelukt om het aantal instellingen te achterhalen dat specifiek en alleen jeugd-ggz aanbiedt. Gekeken is naar bronnen als het de zorgkaart Nederland (<https://www.zorgkaartnederland.nl/ggz>), de site van GGZ Nederland (bijv. <https://cms.denederlandseggz.nl/assets/publications/20092022-Factsheet-Kerncijfers.pdf>) en van NZA (<https://www.nza.nl/> en <https://www.nza.nl/zorgsectoren/geestelijke-gezondheidszorg-ggz-en-forensische-zorg-fz/kerncijfers-geestelijke-gezondheidszorg-ggz>).

We weten dat er circa 35 jeugd ggz-instellingen deelnemen aan de regeling in de afgelopen vijf jaren, maar weten dus niet welk deel van de markt daarmee wordt bereikt.

3.3 Conclusie doeltreffendheid

De regeling moet waarborgen dat de beschikbaarheidsfinanciering van opleidingen tot gezondheidszorgpsycholoog, psychiater, psychotherapeut, klinisch (neuro)psycholoog en verpleegkundig specialist ggz gecontinueerd kan worden aan instellingen die uitsluitend aan jeugdigen tot 18 jaar zorg bieden. In de meest recente jaren wordt per jaar voor circa 50 fte aan opleidingsplaatsen gerealiseerd, exclusief voor de opleidingen tot Psychiater en Verpleegkundig specialist waarvoor de cijfers onbekend zijn. De regeling is daarmee doeltreffend te noemen, te meer de meeste instellingen aangeven dat zij zonder subsidie geen of minder opleidingsplaatsen zouden realiseren. De regeling draagt dus daadwerkelijk bij aan het realiseren van opleidingsplaatsen in de jeugd ggz.

De circa 50 fte aan opleidingsplaatsen die jaarlijks in 2023 en 2024 zijn gerealiseerd liggen fors hoger dan de circa 15-20 fte die jaarlijks in de periode 2015-2018 zijn gerealiseerd. De behoefte aan opleidingsplaatsen is dus toegenomen in tussenliggende jaren, wat ook blijkt uit de stijging van het instroomadvies van het Capaciteitsorgaan. De signalen van het werkveld zijn dat het de behoefte voor het huidige moment en de nabije toekomst verder stijgen. Voor de ggz als geheel ligt het aantal beschikte en gesubsidieerde opleidingsplaatsen lager dan de behoefte.

4 Doelmatigheid

Bij het evalueren van de doelmatigheid gaat het om de vraag in hoeverre de kosten in verhouding staan tot het bereiken van de doelstellingen. De onderzoeksvraag hierover is als volgt geformuleerd: Is de inzet van de middelen doelmatig geweest of hadden de doelstellingen tegen lagere kosten bereikt kunnen worden? Om deze hoofdvraag te beantwoorden gaan we in navolgende paragrafen eerst in op de volgende thema's en deelvragen:

- Wat is de omvang van de subsidies per gerealiseerde opleidingsplaats voor elk van de zes opleidingen en hoe hebben deze zich ontwikkeld?
- Welke overige kosten worden gemaakt in relatie tot de subsidieregeling?
  - Wat zijn de administratieve lasten die voor de jeugd ggz instellingen gepaard gaan met de subsidieregeling?
  - Staan de kosten van de subsidieregeling (excl. de subsidie zelf) in verhouding tot het totale bedrag aan subsidies dat met de regeling gemoeid gaat (en daarmee tot het totaal aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen)?
- Hoe verhoudt het subsidiebedrag zich tot de kosten die instellingen maken voor het op-leiden: is de subsidie kostendekkend?

4.1 Uitgekeerde subsidies

Het totale subsidiebedrag van de regeling is fors gestegen met de jaren. Ging het bij de start om circa 750.000 euro, inmiddels gaat het om meer dan 3 miljoen euro. In het vorige hoofdstuk hebben we gezien dat met de jaren steeds meer opleidingsplaatsen zijn gesubsidieerd, in paragraaf 4.3 wordt duidelijk dat ook het subsidiebedrag per opleidingsplaats in 2024 fors hoger is dan bij de start van de regeling in 2015.

Tabel 4.1 – Totale subsidiebedrag regeling 'Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling'

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
765.736	739.896	405.213	780.762	n.b.	2.025.739	2.415.746	1.998.195	2.544.012	3.373.040

* in 2017 was de subsidieaanvraag voor het opleiden van psychiaters te laat ingediend, waardoor in dat jaar geen subsidie kon worden verstrekt. Het totale subsidiebedrag voor alle opleidingen opgeteld komt daardoor dat jaar fors lager uit.

Bron 2015-2018: Evaluatie 'Subsidieregeling opleidingen in een Jeugd ggz-instelling 2015-2019'

Bron 2020-2024: Overzicht VWS van aangevraagde en toegekende bedragen jeugd ggz 2020-2024

4.2 Overige kosten

Administratieve lasten jeugd ggz-instellingen

In de eerste evaluatie van de subsidieregeling uit 2019 is geconcludeerd dat de administratieve lasten gering zijn en vergelijkbaar met de instellingen die onder de beleidsregel Beschikbaarheid-bijdrage vallen. Ook in 2025 geven (de meeste) Jeugd ggz-instellingen aan dat zij de administratieve lasten reëel vinden, ruim een kwart vindt het aan de hoge kant (zo blijkt uit de enquête, zie

Tabel 4.2). Ook in de gesprekken komt naar voren dat de administratieve lasten beperkt zijn. Alle aanvragers moeten een registratie bijhouden bij registratiecommissie. Opleidingen moeten zichzelf registreren bij de registratiecommissie van FGzPt, KNMG of V&VN (afhankelijk van het beroep waar het om gaat), ggz-instellingen vragen een keer per jaar subsidie aan en vragen een opleidingsplek aan bij TOP Opleidingsplaatsen. Ook wijzigingen – een opleiding die stopt of minder gaat werken – moeten ggz-instellingen doorgeven. Maar verder hoeven zij geen verantwoording af te leggen of rapportage te schrijven.

Tabel 4.2 – Oordeel instellingen over hoogte van administratieve lasten van de subsidieregeling “Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling”

	Aantal	Percentage
De administratieve lasten zijn ruim lager dan reëel is	-	-
De administratieve lasten zijn lager dan reëel is	1	8%
De administratieve lasten zijn ongeveer gelijk aan wat reëel is	8	67%
De administratieve lasten zijn hoger dan reëel is	3	25%
De administratieve lasten zijn ruim hoger dan reëel is	-	-
Weet ik niet	-	-
Totaal	12	100%

De meeste instellingen hebben er geen zicht op of de administratieve lasten anders zijn dan in de periode voorafgaand aan 2015 toen de beleidsregel Beschikbaarheidsbijdrage van kracht was voor de Jeugd ggz. Degenen die daar wel zicht op hebben, ervaren de huidige administratieve lasten als even hoog als destijds.

Tabel 4.3 – Oordeel instellingen over hoogte van administratieve lasten van de subsidieregeling “Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling” t.o.v. die van de beleidsregel Beschikbaarheidsbijdrage in de periode voor 2015

	Aantal	Percentage
Veel lager	-	-
Lager	1	8%
Ongeveer even hoog	3	25%
Hoger	-	-
Veel hoger	-	-
Weet ik niet	8	67%
Totaal	12	100%

Kosten DUS-i

Het laten functioneren van een subsidieregeling komt met verschillende kosten en lasten. Naast de subsidie en de administratieve lasten voor subsidieaanvragers gaat het dan vooral om de uitvoeringskosten van DUS-i. Voor deze regeling gaat het om de volgende bedragen voor uitvoeringskosten:

- 2020: niet meer terug te vinden door DUS-i
- 2021: € 55.764,-
- 2022: € 69.593,-
- 2023: € 66.217,-
- 2024: € 171.871,-

De uitvoeringskosten bedragen in 2024 ruim vijf procent van de totale subsidiepot en in de jaren daarvoor circa drie procent. Vanuit DUS-i wordt aangegeven dat de bedragen in lijn liggen met het werk van de regeling, en lager dan de meeste andere regelingen vanwege de lage complexiteit. Er bestaat niet een norm voor een percentage uitvoeringskosten van de totale subsidiepot, hoewel de 3-5 procent als redelijk wordt bestempeld door DUS-i.

De sterke stijging van de uitvoeringskosten in 2024 ten opzichte van eerdere jaren komt vooral doordat in 2024 extra medewerkers zijn toegevoegd aan het team dat de regeling uitvoert, waar dat voorheen door één persoon werd uitgevoerd. Dat verklaart volgens DUS-i een deel van de stijging - waar zij vooraf ook op hadden gecalculeerd met een offerte van € 99.000 en latere prognose van € 116.000 - maar niet de volledige stijging in 2024. Vanuit MEVA wordt in een later stadium nog scherp naar de gestegen uitvoeringskosten gekeken.

4.3 Kostendekkendheid subsidie voor realiseren opleidingsplaats

Vanaf 2013 beheert NZa de subsidie beschikbaarheidsbijdrage (medische) vervolgoopleidingen. De NZa vindt het van belang dat de vergoedingsbedragen kostendekkend zijn en doet hier daarom periodiek onderzoek naar. NZa kijkt in haar periodieke kostenonderzoek naar het verschil tussen de kosten en opbrengsten van opleiden en dat verschil is de hoogte van de beschikbaarheidsbijdrage¹². Het subsidiebedrag voor de regeling *Opleidingen in een Jeugd ggz-instelling* is hierop gebaseerd en wordt ieder jaar geïndexeerd.

Het meest actuele rapport van een kostenonderzoek uitgevoerd door NZa dateert van 2019: [‘Eindrapportage Beschikbaarheid van \(medische\) vervolgoopleidingen ggz’](#). Uit dat onderzoek blijkt dat de beschikbaarheidsbijdrage/subsidie in 2018 niet kostendekkend was, in lijn met de signalen van ggz-instellingen destijds. Vervolgens zijn de subsidiebedragen per opleidingsplaats fors verhoogd. Dat blijkt ook uit de subsidiebedragen per fte opleidingsplaats die we in Tabel 4.2 voor enkele jaren uiteengezet hebben. Het subsidiebedrag is in 2024 fors hoger dan in 2018, met percentages die per opleiding sterk uiteenlopen: psychotherapeut +34%, gezondheidspsycholoog +74%, psychiater +100% en klinisch psycholoog +169%.

¹² Bij de kosten van opleiden gaat het om de volgende posten: Werkgeverslasten van de opleiding; Opslag personele overhead voor het indirecte personeel; Opslag materiële kosten; Opslag collegegeld; Opslag kapitaallasten bij behandeling; Productieverlies opleider.
Bij de opbrengsten van opleiden gaat het om de volgende posten: Productie opleiding; Eigen bijdrage die de opleiding (eventueel) betaalt; Opbrengsten opleiden (waarvan is gebleken dat dit vrijwel nooit voorkomt).

Tabel 4.2 – Subsidiebedrag per fte opleidingsplaats (in euro's, afgeronde getallen)

	2015	2018	2023 (LZS)	2024 (VWS)
Gezondheidspsycholoog	29.300	31.000	48.100	54.000
Klinisch psycholoog ggz	48.300	37.800	90.400	101.600
Klinisch neuropsycholoog			94.900	106.600
Psychotherapeut	35.700	51.200	61.200	68.800
Psychiater	48.300	51.200	91.300	102.600
Verpleegkundig specialist ggz			89.300	100.300

* De bedragen per opleidingsplaats voor 2015-2018 zijn berekend door de totale uitgaven per beroep te delen door het aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen (bron: evaluatie 2019). Voor 2015 en 2018 is dit naast de bedragen gelegd die worden genoemd in de diverse versies van de (gewijzigde) subsidieregelingen; de bedragen komen overeen.

** De bedragen per opleidingsplaats in 2023 en 2024 zijn afkomstig uit de (wijzigingen in de) subsidieregelingen. Voor 2024 worden door de NZa iets afwijkende bedragen genoemd; bovendien variëren die bedragen al naar gelang het aantal fte aan opleidingsplaatsen¹³.

De sterke stijging is niet alleen het gevolg van het kostenonderzoek van NZa. Uit gesprek met VWS blijkt ook de jaarlijks indexatie voor loonstijgingen (OVA-indexatie) daar sterk aan te hebben bijgedragen in de afgelopen jaren.

Maar hoe zit het momenteel: is na de sterk opgelopen verhoging van de subsidies/beschikbaarheidsbijdragen sprake van een kostendekkende subsidie voor Jeugd ggz-instellingen? We hebben de vraag voorgelegd aan Jeugd ggz-instellingen in de enquête. De meeste van de 13 instellingen uit de responsgroep kunnen alleen over de Gezondheidspsycholoog een uitspraak doen over de mate waarin de subsidie in 2024 de kosten voor het realiseren van opleidingsplaatsen dekt. De helft vindt de subsidie ongeveer dekkend, de rest minder of ruim minder dan dekkend (zie Tabel 4.3). In een interview met een instelling en interviews met andere stakeholders wordt benadrukt dat het subsidiebedrag niet kostendekkend is. De wisselende geluiden maken het lastig om een eenduidige conclusie te trekken. Sowieso is kostenonderzoek van NZa daar een betrouwbaardere indicator voor, want dat is gebaseerd op objectieve informatie over kosten en opbrengsten van opleiden. Op dit moment is NZa bezig met een nieuw kostenonderzoek, waarvan de resultaten medio 2025 worden verwacht¹⁴.

¹³ Zie <https://www.nza.nl/zorgsectoren/geestelijke-gezondheidszorg-ggz-en-forensische-zorg-fz/vraag-en-antwoord/vraag-en-antwoord-beschikbaarheidsbijdragen-subsidie-aanvragen>

¹⁴ Nieuwe vergoedingsbedragen voor opleidingen in de ggz zullen uiteindelijk worden opgenomen in de beleidsregel Beschikbaarheidsbijdrage (medische) vervolgoopleidingen 2026. Deze beleidsregel worden uiterlijk 1 augustus 2025 gepubliceerd.

Tabel 4.3 – Mate van kostendekkendheid van subsidie in 2024 voor kosten realiseren opleidingsplaats volgens de instellingen

	Ruim meer dan dekkend	Meer dan dekkend	Ongeveer dekkend	Minder dan dekkend	Ruim minder dan dekkend	Weet ik niet	Aantal instellingen
Gezondheidspsycholoog	-	-	50%	33%	17%	-	12
Klinisch psycholoog ggz	-	-	25%	-	-	75%	4
Psychotherapeut	-	-	20%	20%	20%	40%	5
Psychiater	-	-	-	-	-	100%	3
Klinisch neuropsycholoog	-	-	-	-	-	100%	3
Verpleegkundig specialist ggz	-	-	-	-	-	100%	3

De meeste instellingen hebben geen zicht op de verschillen tussen het realiseren van een opleidingsplaats in de jeugd ggz ten opzichte van de reguliere ggz (niet verwonderlijk aangezien de responsgroep bestaat uit instellingen die louter jeugd ggz aanbieden). Van de vier respondenten die daar wel zicht op hebben zijn er twee van mening dat de kosten ongeveer gelijk zijn en de andere twee dat de kosten in de jeugd ggz hoger liggen. Redenen waarom kosten hoger zijn in de jeugd ggz die zij noemen:

- Meer noodzaak om met veldpartijen samen te werken.
- Verschillen tussen gemeentes, waardoor eenduidig personeelsbeleid landelijk niet mogelijk is.
- Meer tijd nodig om te begeleiden bij complexe casussen en gezinnen.
- Omdat met de lage tarieven die wij van de gemeenten krijgen er meer productie geleverd moet worden terwijl een PIOG heel veel niet-cliënten-gebonden tijd moet hebben voor zijn opleiding.

Tabel 4.4 – Kosten voor realiseren opleidingsplaats in jeugd ggz t.o.v. reguliere ggz

	Aantal	Percentage
Kosten in de jeugd ggz zijn lager dan die in de reguliere ggz	-	-
Kosten in de jeugd ggz zijn (ongeveer) gelijk als die in de reguliere ggz	2	17%
Kosten in de jeugd ggz zijn hoger dan die in de reguliere ggz	2	17%
Weet ik niet	8	67%
Totaal	12	100%

4.4 Conclusie doelmatigheid

In de tussenevaluatie uit 2019 is geconcludeerd dat de regeling in absolute en relatieve aantal slechts in beperkte mate bijdraagt aan de realisatie van de benodigde opleidingscapaciteit in de ggz sector. Daarbij werd de vraag gesteld of het wel doelmatig is om de regeling te continueren. Inmiddels is de regeling in budget en aantal gerealiseerde opleidingsplaatsen gegroeid, maar ten opzichte van de ggz sector als geheel gaat het nog altijd om een kleine bijdrage aan de benodigde

opleidingscapaciteit. De regeling is daarentegen wel doelmatig gezien de beperkte administratieve lasten voor ggz-instellingen en de reguliere kosten van de regeling vanuit DUS-i.

Met betrekking tot de kostendeckendheid per fte opleidingsplaats is duidelijk dat het subsidiebedrag 2018 en 2024 fors gestegen is, maar ook dat er wisselende signalen zijn of de subsidie op dit moment kostendeckend is. Een nieuw kostenonderzoek van NZa zal daar medio 2025 uitsluitend over geven.

5 Voortzetting van de regeling

5.1 Risico's en succesfactoren bij uitvoering van de subsidieregeling

Met risico's en succesfactoren bedoelen we in het kader van deze subsidieregeling algemene zaken zoals kenmerken van de regeling en de wijze waarop deze wordt uitgevoerd (o.a. verdeel-systeematiek). Het gaat niet om zaken zoals fraudegevoeligheid, misbruik of oneigenlijk gebruik.

Risico's en knelpunten

Twee derde van de bevroagde instellingen ervaart knelpunten/risico's in de wijze waarop de subsidieregeling wordt uitgevoerd (8 instellingen). Het kernprobleem voor de instellingen is dat ze vooraf te weinig zekerheid hebben of men een subsidie kan verwachten, met name door het jaarlijks moeten aanvragen, de ingewikkelde verdeelsysteematiek, veranderingen in de verdeelsysteematiek (zoals het gedeeltelijk loslaten van het HOV) en de strikte procedure. Men kan er onvoldoende op bouwen. Een bloemlezing van de opmerkingen die zijn gemaakt:

- Wel of geen toewijzing voor subsidie.
- Je weet als praktijkinstelling nooit zeker of je kan rekenen op een subsidie. Dit maakt dat het blijft voelen alsof we een financieel risico nemen. Verder hebben we te maken gehad met een jaar waarin we geen subsidie hebben ontvangen doordat wij één vinkje twee weken te laat hadden aangevinkt. Ik heb op dat moment een zeer uitgebreide juridische reactie gehad op mijn schrijven. Dit was erg defensief, en zonder enige coulance. Dit heeft niet alleen financieel veel impact gehad, maar het heeft ook echt een flinke deuk in de samenwerking voor ons gegeven. We leiden al jaren naar grote tevredenheid op, en er mag blijkbaar op geen enkel begrip gerekend worden als er één vinkje wordt vergeten.
- Te laat indienen vanwege informatie tekort (is ons overkomen).
- Opbouwen van HOV voor een kleine vrijgevestigde praktijk bijna niet mogelijk. Afwachten of je ingeloot wordt, daarop niet vooruit kunnen lopen.
- Verdeling op basis van HOV is risicovol.
- Er is onvoldoende visie en beleid op hoe nieuwe instellingen/praktijken opleidingsplaatsen kunnen toegedeeld krijgen.
- Dat het niet duidelijk is aangegeven hoe jullie FTE berekenen, het zou makkelijker zijn om startdatum en uurdienstverband aan te kunnen geven en de datum of bekend is of je de subsidie krijgt ligt na het kosteloos kunnen opzeggen van de plek.
- Ingewikkeldheid van de procedure.

Succesfactoren

De helft van de bevroagde instellingen ervaart succesfactoren in de wijze waarop de subsidieregeling wordt uitgevoerd (6 instellingen). Het betreft:

- Duidelijke berichtgeving
- Filmpje en meer informatie over het traject is helpend.
- Eerste drie jaar van nieuw toegekend gegarandeerde subsidieplek
- Nu starters subsidie, mogen als kleine vrijgevestigde praktijk vier jaar iemand in laten stromen in een gesubsidieerde opleidingsplek. Dit is als 'nieuwkomer' erg fijn.
- Om prioriteit te stellen aan de samenwerkingsverbanden aan het toekennen van subsidie is er een enorme impuls gegeven om landelijk meer gezamenlijk op te leiden.

Verbeterpunten voor de regeling

Tabel 5.1 toont dat de ggz-instellingen unaniem van mening zijn dat enige vorm van financiële ondersteuning noodzakelijk is voor het realiseren van opleidingsplaatsen. Zonder bijdrage krijgen ze het niet rond. Tegelijk zien de meeste instellingen graag verbetering in de regeling (zie Tabel 5.2). De navolgende kenmerken zouden de instellingen graag anders willen zien.

Hoogte subsidiebedrag

- Indien mogelijk, beter dekkende subsidies.
- Ik vind dat een jeugd ggz instelling meer subsidie moet krijgen.
- Betere indexatie in verhouding met cao.

Verdeelmodel

- Meer subsidieplekken gezien krapte op de arbeidsmarkt.
- Verdeling van bedragen, zodat meer opleidingen een vergoed traject kunnen oppakken. Organisaties of opleidingen zullen dan een deel van de vergoeding ook moeten oppakken, maar dat is dan niet meer die 100% die het nu wel is als je geen subsidie krijgt.

Aanvraagproces en afwijzingen

- Enig begrip en coulance als er bij de aanvraag iets niet helemaal goed is gegaan.
- Te laat indienen moet niet tot gevolg hebben dat er geen betaling is, het bedrag is immers al toegewezen en gereserveerd. Opleidingsplek is ingevuld en uitgevoerd. Een uiterste termijn komt dan als niet eerlijk over.

Versimpeling uitvoering van de regeling

- Inmiddels weten we goed onze weg te vinden in de systemen, maar er zijn zo ontzettend veel organisaties betrokken, en niemand heeft het totaal overzicht, zo lijkt het. Het zou fijn zijn als er minder versnippering zou zijn, en alles via één punt zou verlopen als het om opleiden gaat.
- Versimpeling van de procedures.

Tabel 5.1 – Oordeel instellingen over noodzaak voortzetting van enige vorm van financiële ondersteuning voor het realiseren en uitvoeren van opleidingsplaatsen voor jeugd ggz-instellingen

	Aantal	Percentage
Ja, noodzaak tot voortzetting	12	100%
Nee, geen noodzaak tot voortzetting	-	-
Totaal	12	100%

Tabel 5.2 – Zijn er kenmerken van de regeling die u anders zou willen zien?

	Aantal	Percentage
Ja	9	75%
Nee	3	25%
Totaal	12	100%

5.2 Alternatief voor de subsidieregeling

Programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen (PAPV)

In november 2024 bracht het Programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen (PAPV) een advies uit over het herinrichten van psychologische vervolgopleidingen. In het advies wordt ingezet op verdere professionalisering van psychologische vervolgopleidingen, een doorlopende leerlijn en opleiden in samenwerkingsverbanden. In paragraaf 2.2 zijn de kernelementen van dit advies beschreven. Onderdeel van het advies is een voorstel voor een alternatief voor de huidige subsidieregeling voor opleiden in de jeugd ggz.

Samengevat komt dit voorstel er op neer dat gesubsidieerde opleidingsplaatsen toegekend worden aan regionale samenwerkingsverbanden, en dat jeugd ggz-instellingen onderdeel zijn van die samenwerkingsverbanden waardoor geen aparte regeling meer nodig is voor jeugd ggz: de praktijkinstellingen die uitsluitend jeugd ggz bieden vallen dan ook onder het WMG-regime.

Uit de gevoerde gesprekken komt naar voren dat de inhoudelijke uitgangspunten van het advies – breed opleiden in de vorm van regionale samenwerkingsverbanden – worden gedeeld; daar is weinig discussie over. Er is begrip voor de afzonderlijke subsidieregeling voor de jeugd ggz: die was nodig nadat de jeugd ggz niet meer in aanmerking kwam voor een beschikbaarheidsbijdrage onder de vlag van de WMG. Tegelijkertijd wordt de subsidieregeling voor de jeugd ggz niet in lijn geacht met de uitgangspunten van het PAPV-advies, omdat het eerder aanhaakt bij ‘smal’ opleiden in de eigen instelling dan op breed opleiden in samenwerkingsverband. Overigens komen opleidingsplaatsen die volledig in de jeugd ggz worden ingevuld volgens de gesprekspartners bijna niet meer voor. Dat komt mede doordat opleidingsinstellingen via individuele opleidingsplannen actief sturen op breed opleiden. Jeugd ggz-instellingen moeten wel samenwerken om voldoende breed op te leiden. Samenwerkingsverbanden stimuleren dit.

Het onderzoek wijst erop dat er brede steun is voor de inhoud van het PAPV-advies, dat instellingen zich in de praktijk ook al in de richting van dit advies bewegen (steeds meer breed opleiden in samenwerkingsverband) en dat de subsidieregeling voor de jeugd ggz in dit verband als een ‘vreemde eend in de bijt’ wordt gezien. Ook brachten gesprekspartners geen zwaarwegende bezwaren naar voren tegen het vervangen van de subsidieregeling voor de jeugd ggz door het alternatief zoals geschetst in het PAPV-advies. Wel is er nog onduidelijkheid over hoe de implementatie van het PAPV zal verlopen. Er zijn nog knopen door te hakken, bijvoorbeeld als het gaat om RSV's: hoe gaat de structuur van RSV's en SPOO's eruitzien? Worden de RSV's rechtspersonen van zichzelf en wat betekent dit dan voor de toekenning van beschikbaarheidsbijdragen? Wordt één en ander vastgelegd in een AMvB? Vooralsnog is onduidelijk hoe en hoe snel het implementatietraject zal verlopen. De vraag is ook wie nu welke stap zet. Uit de interviews rijst de indruk dat het veld en VWS in dit opzicht op elkaar wachten. Het veld wacht op groen licht van VWS; VWS is hierin terughoudend omdat het niet te veel wil sturen.

Er is al met al draagvlak voor het voorstel in het PAPV-advies om de subsidieregeling af te schaffen. Gelet op de onduidelijkheid over het implementatietraject van het advies resteert de vraag op welke termijn dit aan de orde is.

5.3 Aanbeveling

Of voortzetting van de subsidieregeling wenselijk en noodzakelijk is hangt vooral af van het alternatief voor de regeling. Want het was op voorhand reeds duidelijk dat de subsidieregeling speciaal voor de jeugd ggz alleen in het leven geroepen is nadat de jeugd ggz met de komst van de Jeugdwet in 2015 niet meer in aanmerking kwam voor een beschikbaarheidsbijdrage onder de vlag van de WMG. Op grond van de bevindingen uit onderhavig onderzoek concluderen we dat de subsidieregeling weliswaar doeltreffend en doelmatig is, maar ook ongewenst tegen de achtergrond van de wens van breed opleiden in regionale samenwerkingsverbanden. Het alternatief wordt breed gedragen. De vraag resteert vooral hoe het wanneer dit alternatief kan worden geïmplementeerd.

